

Rockergravstenen i Nørup – et politisk korrekt gravminde?

Af Leif Arfmann

Tidligere provst i Vejle

Omkring årtusindskiftet faldt der dom i en sag, der handler om, hvad der er det korrekte gravminde på en kirkegård, og hvad der ikke er. Det er værd at erindre, også snart 25 år efter.

Kan et menighedsråd forlange, at et gravminde fjernes fra kirkegården, når det skønnes ikke at være passende på netop denne kirkegård? Det kan være tilfældet, om end menighedsrådet ikke står alene med en sådan beslutning.

Den nuværende bekendtgørelse af 19. september 2016 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde udtrykker det således:

”§ 21. Gravgitre og mindesmærker, som ikke i medfør af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde kapitel IV er registreret som bevaringsværdige, kan, hvis de anses for skæmmende eller upassende, af provstiudvalget forlanges fjernet fra kirkegården.”

Bekendtgørelsens ordlyd var tidligere (bekendtgørelse af 19. juni 1992) enslydende: ”§ 21. Gravgitre og mindesmærker, som ikke i medfør af lovens kapitel IV er registreret som bevaringsværdige, kan, hvis de anses for skæmmende eller upassende, af provstiudvalget forlanges fjernet fra kirkegården.”

Disse bestemmelser fortæller, at afgørelsen om, hvorvidt et gravminde er passende eller upassende, finder sted på det lokale niveau, dvs. i samspil mellem menighedsrådet og provstiudvalget. Det skal tydeliggøres i den følgende fremstilling vedrørende rockergravstenen i Nørup.

Et tragisk dødsfald

Louis Linde Nielsen, der var medlem af motorcykelklubben Hells Angels, blev dræbt den 6. oktober 1996 under et angreb mod Hells Angels' klubhus i Titangade i København. Angrebet fandt sted under en "Vikingefest" i klubhuset, i en periode, hvor Hells Angels var i en såkaldt krig med den rivaliserende klub Bandidos. Politiet var således klar over, at der var risiko for uroligheder. Det er beskrevet således på Politiets hjemmeside¹: "Hvad politiet imidlertid ikke havde forventet, var et raketangreb fra et cykelskurtag. Bandidos var simpelthen kravlet op på et nærliggende cykelskur og havde affyret raketten hen over politiets mandskabsvogne. Pludselig var det festende klubhus omdannet til en kaotisk krigszone. Raketten var fløjet igennem bygningen og havde omdannet det tætpackede rum til en smelteovn. Panserbrydende raketter har den egenskab, at de udvikler stor varme, inden de sprænges. Til alt held detonerede raketten ikke, men varmen var kraftig nok til at slå mennesker ihjel. Det mest blodige rockerangreb i dansk historie var en realitet – to personer, herunder en civil kvinde, blev slået ihjel, og 19 blev såret." Den ene af de to dræbte var Louis Linde Nielsen.

Et gravminde på Nørup Kirkegård

Louis Linde Nielsen blev, selv om han boede i Sct. Nicolai Sogn i Vejle, begravet på Nørup Kirkegård, vest for Vejle, den 12. oktober 1996. Familien havde boet i Nørup på et tidspunkt. Moderen, som var gravstedsejer, lod på gravstedet opsætte en "traditionel" gravsten, med navn, fødsels- og dødsdag. I foråret 1998 modtog moderen imidlertid et billede af en gravsten, som Hells Angels andetsteds havde ladet

Louis Linde Nielsens gravsted med den nuværende gravsten på Nørup Kirkegård. Nabo-gravstederne er ledige, da gravrækken er under udfasning på grund af smalle gange. Foto: Leif Arffmann, 2023.

opstille på et medlems gravsted. Denne gravsten bar bl.a. klubbens logo og klubnavnet Hells Angels. Det fremgik indirekte, at klubben ønskede denne sten opsat på gravstedet. Moderen afleverede under et besøg på kirkegården billedet til graveren, for at denne kunne forelægge ønsket for menighedsrådet.

På sit møde den 30. marts 1998 behandlede menighedsrådet spørgsmålet. I protokollen for det pågældende møde er tilført en enstemmig afgørelse om, at "logoet med ordene Hells Angels ikke kan accepteres, mens resten af gravstensens udformning ikke giver problemer", hvilket blev meddelt Sonja Nielsen – som efterfølgende erklærede, at hun var tilfreds med afgørelsen, og at den svarede til hendes egne ønsker.

Begrundelsen for menighedsrådets afgørelse er kirkegårdsvedtægtens § 16, hvor det hedder: "Gravmindernes form bør være enkel, særlig hvor kunstnerisk medvirken ikke er anvendt. Kirkegårdsudvalget påser, at gravminder, som ved deres størrelse eller form vil virke skæmmende for kirken eller kirkegården, eller hvis indskrift og udstyr må anses for upassende, ikke anbringes. Er sådanne gravminder trods alt blevet anbragt, kan de af menighedsrådet med provstiuudvalgets godkendelse forlanges fjernet." Sognepræsten blev af menighedsrådet bemyndiget til både skriftligt og mundtligt at orientere moderen om afgørelsen.

Et nyt gravminde sættes op

Den 2. juli 1998 blev den nye sten imidlertid opsat af medlemmer af Hells Angels og den afdødes søster. I venstre halvdel bærer den påskriften "In loving memory of Louis Linde Nielsen" og på højre halvdel klubnavnet "Hells Angels Mc Nomads", der omkranser klubbens logo, et dødningshoved med en vinge. Herunder er teksten "The ultimate sacrifice" anført. Menighedsrådet bad moderen, der er gravstedsejer, om at fjerne stenen, men hun ankede spørgsmålet til Brande Provstiuvalg, og siden hen blev spørgsmålet af advokat Peter Hjørne på vegne af moderen indbragt for Ribe Stiftsøvrighed. I begge tilfælde blev menighedsrådets afgørelse tiltrådt. Under denne behandling havde menighedsrådet i skrivelse af 2. oktober 1998 til den afdødes moder, Sonja Nielsen, og advokat Peter Hjørne gjort følgende gældende: "Det skal bemærkes, at gravstenen ikke er blevet anbragt på gravstedet i god tro. Efter Louis Linde Niensens begravelse d. 12.10.1996 blev der anbragt en anden sten, som menighedsrådet ikke havde nogen indvendinger imod. I marts 1998 blev menighedsrådet af Sonja Nielsen anmodet om at tage stilling til, om denne sten kunne udskiftes med en ny med bl.a. Hells Angels' logo – idet hun til sagens behandling udleverede et foto af en sådan sten."

Stiftsøvrigheden tilkendegav bl.a. følgende: "... der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at tilsidesætte det af provstiuvalget i henhold til lovgivningen udøvede skøn, hvorefter indskriften indeholder en tilkendegivelse, som virker upassende for den lokale befolkning. Efter stiftsøvrighedens opfattelse er skønnet blevet til efter grundige overvejelser. Stiftsøvrigheden har ved afgørelsen af, om inskriptionen kan anses for upassende, lagt stor vægt på det folkevalgte menighedsråds – og dermed den stedlige befolknings – mening, idet det er den stedlige befolkning, der fortrinsvis færdes på kirkegården."

Byrettens behandling

Hermed var sagen ikke slut. For moderen anlagde sag mod menighedsrådet den 21. juli 1999, idet hendes advokat, Peter Hjørne, nedlagde følgende påstand: At afgørelsen truffet af Nørup Menighedsråd skulle ophæves, idet gravmindet ikke ved sin størrelse eller form virkede skæmmende for kirken eller kirkegården, at indskriften ikke kunne anses for upassende, og at det var i strid med Menneskeretskonventionens artikel 8 og 9 at kræve gravmindet fjernet. De nævnte bestemmelser lyder således:

"Artikel 8. Ret til respekt for privatliv og familieliv

1. Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.
2. Ingen offentlig myndighed kan gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, undtagen for så vidt det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed.

Artikel 9. Ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed

1. Enhver har ret til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed; denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller overbevisning såvel som frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller overbevisning gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af rituelle forskrifter.

2. Frihed til at lægge sin religion eller overbevisning for dagen skal kun kunne underkastes sådanne begrænsninger, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den offentlige sikkerhed, for at beskytte offentlig orden, sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed.”

Ved Vejle Byrets behandling af sagen gjorde advokat Peter Hjørne bl.a. gældende, at navnet "Hells Angels" ikke, som menighedsrådet havde anført, virkede stødende på en kristen kirkegård. Det bør ikke komme af dødes moder til skade, at man et enkelt sted i landet har en opfattelse, der er ude af trit med det øvrige samfund. Advokaten gjorde endvidere gældende, at Helvede og Helvedes engle er omtalt flere steder i Bibelen. Han anførte endvidere, at Jesus i Lukasevan-geliet, kapitel 7, vers 36-50, om den prostituerede kvinde i farisæerens hus, giver udtryk for det menneskesyn, som den kristne civilisation hviler på, og som bygger på tolerance. Menighedsrådet har derimod ved sin afgørelse praktiseret et intolerant og farisæisk livssyn.

Under behandlingen blev en række vidner indkaldt, bl.a. gra-veren og menighedsrådets formand.

Byretten i Vejle fandt den 28. juni 2000, at "gravstenen ikke umiddelbart virkede skæmmende eller upassende", og spørgsmålet for retten var alene, om ordene "Hells Angels" virkede på denne vis. Her konkluderede retten: "selv om det må antages, at langt de fleste vil forbinde ordene 'Hells Angels' med en persongruppe og ikke et teologisk begreb, må det ligeledes antages, at langt de fleste af kirkegårdens brugere vil være sig bevidst, at ordene direkte oversat til dansk betyder 'Helvedes engle'. Under henvisning hertil finder retten ikke grundlag for at tilsidesætte det af kirke-myndighederne udøvede skøn." Retten finder ikke, at den af kirkemyndighederne truffene afgørelse er af så indgriben-de betydning for sagsøgerens privatliv, at der foreligger en krænkelse af Den Europæiske Menneskeretskonventions artikel 8, stk. 1, og da afgørelsen heller ikke findes at krænke sagsøgerens ret til fri religionsudøvelse, finder retten det hel-ler ikke godtgjort, at afgørelsen indebærer en krænkelse af konventionens artikel 9.

Denne afgørelse var ensbetydende med, at menighedsrådet var frikendt.

Louis Linde Nielsens nuværende gravsten. Foto: Leif Arffmann, 2023.

Med denne retsafgørelse kunne gravmindet med hjælp fra offentlige myndigheder, dvs. fogedretten, fjernes. Den afdødes mor ankede imidlertid sagen til Vestre Landsret.

Vestre Landsrets behandling

Landsretten afsagde dom den 9. januar 2001 og gjorde gældende:

”Det må lægges til grund, at menighedsrådet ved sin afgørelse af 2. oktober 1998 – som Kirkegårdsudvalget – om at kræve gravstenen fjernet fra stedet har lagt afgørende vægt på, at påskriften Hells Angels efter rådets skøn kan virke stødende eller upassende for almindelige mennesker i lokalområdet ... Menighedsrådets afgørelse er truffet på grundlag af § 16 i kirkegårdens vedtægt, som er udstedt i overensstemmelse med lovgivningen om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde og godkendt af stiftsøvrigheden.

Uanset at der må være en betydelig frihed for de pårørende til at bestemme formen for og indskriften på en gravsten, må der på den anden side tilkomme menighedsrådet en selvstændig beføjelse til at skønne over, om de fastsatte krav til form og indskrift m.v. er overholdt. Landsretten tiltræder, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte det skøn, menighedsrådet har udøvet, hvorefter stenen med den anførte indskrift er anset for upassende, og der er ikke noget grundlag for at

fastslå, at menighedsrådet ved sin afgørelse har varetaget uvedkommende hensyn.

Landsretten tiltræder endvidere, at afgørelsen om, at stenen skal fjernes, ikke er i strid med artikel 8 eller artikel 9 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Da menighedsrådet stedse har krævet gravstenen fjernet, tiltræder landsretten endelig, at den omstændighed, at stenen har været anbragt på gravstedet siden juli 1998, ikke kan føre til, at stenen ikke nu kan kræves fjernet. Efter det anførte stadfæster landsretten herefter byrettens dom ...”

Afsluttende bemærkninger

Jeg har gjort meget ud af denne sag, fordi retten her på forbilledlig vis fortæller, hvad det handler om, når vi færdes på kirkegården. Vi færdes, undergivet det skøn, menighedsrådet har anlagt om, hvad der er passende, og hvad der upassende. Det er just et lokalt anliggende, og derfor er det vigtigt, at menighedsrådet vedtager, hvilke retningslinjer kirkegårdsvedtægten skal indeholde om gravminders udseende. Disse kan begribeligvis være forskellige fra landsdel til landsdel, fra sogn til sogn, og det er just det særlige, og efter min opfattelse positive, at der træffes en decentral afgørelse om, hvad der hører sig til, og hvad der ikke hører sig til.

I fremstillingen er anvendt Ugeskrift for Retsvæsen 2001.910.V samt egne erindringer, da jeg overværede Vejle Byrets behandling af sagen.

Noter

1. <https://politi.dk/politimuseet/artikler/da-norden-eksploderede>